

Izaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori: 2657 S. Lawrence av.
Office of publication: 2657 S. Lawrence av. Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XII. Cena lista Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., četrtek, 22. maja (May 22) 1919. Subscription \$4.00 STEV.—NUMBER 121.
Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

WILSON PRIPOROČA DEMOKRATIZIRANJE INDUSTRIJ.

“Političen strupen plin”, odgovarjajo senatorji. Predsednik priporoča, da delavci dobe besedo pri upravi in kontroli industrij. Njegov idealizem je, da postanejo kapitalisti in delavci prijatelji.

Wilson priznava zavojnost ameriških industrij.

Washington, 21. maja. — Wilsonova poslanica v kongresu se v večjem delu peča z delavskim zakonodajstvom. Dotično poglavje poslanice se glasi v celoti: “Vprašanje, ki stoji v ospredju v vseh državah v sedanji veliki dobi prebujenja, je delavsko vprašanje. O tem vprašanju lahko govorim tukaj, kjer se razpravlja o stvarih, ki se tičejo vseh držav enako, kakor če bi bil doma sredi interesov, ki so mi naravno največ v mislih, kajti to so interesi našega ljudstva.

Z delavskim vprašanjem ne mislim vprašanja sposobne industrijske produkcije ali kako bi se najlažje dobili sposobni delavci v svrhu velikega procesa vzdrževanja ljudskih potrebščin in dosego uspeha pri trgovskem in industrijskem tekmovalstvu. Kar mislim, je večje in bolj vitalno vprašanje: Kako naj možje in žene, ki opravljajo dnevno delo, dosežejo večji napredek pri svojih delovnih pogojih, kako naj bodo srečnejši in kako jih naj naplačajo občinstva in industrij, katerim služi njihovo delo in jih povzdiguje? Kako naj dobe več pravice kot državljani in človeška bitja?

Od naše sedanje smeri ne moremo iti dalje. Če smo šli predaleč. Ne moremo imeti pravega življenja kot narod, ni ti ne moremo doseči pravega uspeha kot industrijsko občinstvo, ako si bosta delo in kapital sovražnika, namesto da bi bila prijatelja. Ako se bo to nadaljevalo, da ne bosta zaupala drug drugemu, da bosta izkoriščala drug drugega in dokler ne bosta gledala, da bo na eni strani pošten dobiček, na drugi pa pravica in pošteno postopanje za pošteno življenje, ne bo napredka.

Slaba cesta nas je pripeljala v temno alejo. To ni cesta do resnične prosperitete in najti moramo drugo pot, ki vodi do drugačnih ciljev. Voditi mora ne le do prilagoditve, temveč tudi do prave kooperacije in združništva, ki temelji na skupnih interesih in pristojstvanju pri kontroli.

Skupni interesi med delom in kapitalom faktično že obstoje, samo pokazali se niso še v dejanju. Ti interesi se morejo vresničiti in manifestirati edino v novi organizaciji industrije. Ženij naših podjetnikov in zdrava, praktična misel naših delavcev more gotovo poroditi omenjeno združništvo, kadar enkrat spoznajo kaj pomeni in ko najdejo skupno pot, ki vodi vanj.

Delavsko zakonodajstvo seveda zavisi v glavnem od posameznih držav, ali nov duh in metode organizacije ne izvirajo toliko iz zakonodajstva kolikor iz prostovoljnega sodelovanja kapitalistov, upraviteljev in delavcev. Zakonodajstvo more le malo ukazati, kaj se naj stori. Organizacija industrije je delo združene in individualne iniciative in praktičnega podjetništva aranžiranja. Vsi oni, ki res žele novih stikov med delom in kapitalom, lahko hitro najdejo pot: zvezno zakonodajstvo pa more v tem oziru več pomagati, kakor pa postavljajo v posameznih državah.

(Dalje na 4. str., 3. kol.)

SUHAČI SO PADLI PO PREDSEDNIKU WILSONU.

Suhaške sile napadajo predsednika, ki priporoča preklic vojne prohibicije.

KONGRES MORDA ODLOŽI TO STVAR.

Washington, 21. maja. — Vse prohibicijske sile v Združenih državah so padle po predsedniku Wilsonu, kateri priporoča v svoji poslanici, da se preklicne naredbe iz lanskega leta, ki določa s 1. julijem t. l. vojno prohibicijo. Predsednik pravi, da je naredba zdaj nepotrebna, ko je armada malone že demobilizirana. Voditelji suhačev psujejo Wilsona, da se je dal zapeljati od likerskih interesov in “nemških pivovarjev v Ameriki.”

Kongresniki in senatorji v obeh strankah niso edini, da li se bodo ozirali na Wilsonovo priporočilo ali ne. Mnogi so izjavili, da ne bodo glasovali za preklic prohibicije, pač pa da mora kongres sprejeti potrebne postave za uveljavljanje suše. Drugi so mnenja, da je najbolje, če kongres počaka s to stvarjo dokler se ne vrne predsednik domov. Nekateri republikanci pa pravijo, da hočejo slišati mnenje ljudstva; zadnji se zavedajo, da so delavske in vojaške organizacije proti prohibiciji, kolikor se tiče piva in lahkega vina.

KONVENCIJA AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE V PENNSYLVANIJ.

Harrisburg, Pa. — Konvencija “Ameriške delavske federacije” v Pennsylvaniji je končana. Maurer je bil soglasno izvoljen predsednikom, C. F. Quinn pa finančnim tajnikom. Delegacije so izvolili Maurerja in Quinna soglasno, da tako izrečejo priznanje možnega, ki sta posvetila vse svoje moči delavskemu gibanju. Gde Pavlina Newman, ki je predsedovala, je rekla:

“Nihče v delavskem gibanju ne pričakuje nagrado. Mi vemo, da moramo delati in smo veseli, če se nam na pot ne poklada kameenje. Ali čas je, da priznamo velike može v našem gibanju, da postane bolj močno valed njihovega dela.”

Konvencija je odobrila Maurerjevo priporočilo, da se ustanovi dnevnik, ki poleg dnevnih in drugih vestí prinaša članke, ki ne bodo pisani pod vplivom denarne močnje. V svojem priporočilu je to povdarjal, da je časopisje le to prinašalo, kar so komentirali najbolj konzervativni elementi v delavskem gibanju in ne podaja čiste slike o konvenciji.

Konvencija je sprejela resolucijo, v kateri zahteva, da se Mooney takoj izpusti iz ječe. Priporočila je tudi, da se delavstvo bolj zanima za ustanovitev delavskih konzumnih zadrug, ki so močna opora v boju za zboljšanje delavskih razmer.

PIVOVARNARJI BODO NADALJEVALI Z VARENJEM PIVA.

New York, N. Y. — Pivovar narji iz New Yorka in okolice so naznanili, da bodo še nadalje varili pivo, ki vsebuje 2% alkohola. Z varenjem te vrste piva bodo nadaljevali, dokler sodišča ne odločijo, na čigavi strani je pravica.

5000 DELAVCEV ZASTAVKA LO V ST. PAULU.

St. Paul, Minn. — V sredo je zastrajkalo tukaj 16 delavskih uni, ki štejejo 5000 članov, iz simpatij s stavkajočimi navadnimi delavci, ki zahtevajo 50c na uro (15c povisjanja), deveturni delavnik in priznanje unije.

POLET Z AZORSKIH OTOKOV JE ODLOŽEN.

Stroj na letalu NC-4 mora biti popravljen predno bo sposobno za v zrak.

O HAWKERJU NI DUHA NE SLUHA.

Washington, 21. maja. — Admiral Jackson je danes zjutraj brzojavno obvestil mornariški departament, da ameriški avijatik Read ne bo danes nadaljeval poleta na Portugalsko, kakor je bilo večeraj poročeno. Read je zadržan v Ponti Delgadi na Azorskih otokih in vzrok zadržanja je eden strojev na njegovem letalu NC-4, katerega je treba popraviti preden bo za nadaljno rabo.

Izmed treh ameriških eroplanov, ki so v soboto zjutraj zabredli v meglo v bližini Azorskih otokov, potem ko so brez neizgode prepluli dolgo zračno pot iz Kanade, bo edini NC-4 nadaljeval polet v Evropo. Letalo NC-1 je u-tonilo, toda moštvo se je rešilo; letalo NC-3 je pa tako pokvarjeno, da ga bodo poslali na parnik domov.

London, 21. maja. — O drznem avstralskem letalu Hawkerju, ki je v nedeljo zapustil Kanado na poletu na Irsko, ni še danes slutnja ne duha. Vsi eroplani, rušilci in druge ladje, ki križajo zapadno od Irske, ne morejo najti manjšega sledu za njim. Zdaj sodijo, da je moral Hawker pavi v morje bližje Kanade kot pa Irske. On in njegov spremljevalec sta imela na letalu majhen čoln in oba sta bila oblečena v nepotopljivo obleko, ali vse to ju ni moglo obdržati na širokem morju več kot par ur. Angleški listi napadajo vlado, ker ni poskrbela za večje varstvo letalcev. V avijatiških krogih se še govori, da postavijo Hawkerju dostojen spomenik.

NOTRANJNI SPORI V REPUBLIKANSKI STRANKI SE NISO IZRAVNALI.

Washington, D. C. — Notranji boji v republikanski stranki še niso polegli in se lahko ožive vsak čas. Ko je senator Lodge prečital imena odseka za imenovanje odsekov, je čital tudi imeni Borah in Johnson. Oba sta progresivec. Med starinskimi republikanskimi senatorji je nastalo splošno presenečenje, da niso hoteli verjeti, da so prav slišali. Najbolj presenečena sta pa bila senatorja Borah in Johnson, ki sta takoj odločno odklonila novo čast.

Progresivci so videli v tej spretni potezi, da hočejo starinski senatorji pritegniti progresivce v svoj notranji krožek, da se ne bodo mogli bojevati proti senatorju Penrosu iz Pennsylvanije. Poteza ni posrečila, ker sta Borah in Johnson odklonila mesti v odseku. To govori, da notranji boji v republikanski stranki še niso končani.

VOJAK SE JE OBESIL NA SWIFTOVEM POSESTVU.

Lake Forest, Ill. — Na posestvu bogatega mesarja L. F. Swifta se je obesil vojak iz Fort Sheridan. Na stvari bi ne bilo nič izrednega, da niso zamolčali vseh detajlov. Ko je mrlški oglednik hotel izvedeti več podrobnosti, so mu vojaški zastopniki rekli, da jih lahko poda le polkovnik. James Gordon, poljejski načelnik v Lake Forestu, pravi, da je vojak po imenu Tejezencec, toda imena noče povedati. Izjavil je tudi, da mu niso znani vzroki, zakaj se je vojak obesil.

NEMŠKA VLADA JE ZAVRGLA POGODBO.

Čas za pismeno diskuzijo je potekel in zadnji odgovor mora biti v rokah četvorice.

NEMCI PROSIJO ZA PODALJŠANJE ČASA.

London, 21. maja. — “Westminster Gazette” je objavila poročilo iz Pariza, da so nekateri ameriški delegatje vsak dan bolj nasprotni mirovni pogodbi. Neki ameriški delegat je dejal: “Pogodba ne pomeni miru, temveč novo vojno.”

Berlin, 21. maja. — Nemška vlada je danes dovolila objaviti poročilo, da Nemčija ne bo podpisala mirovnih pogojev entente, kajti pogoji, kakršni so danes, pomenijo gospodarsko uničenje, politično nečest in moralno degradiranost vsega nemškega naroda ne samo za sedanjost, marveč tudi za bodoče, še nerodene generacije nemškega ljudstva. Poročilo dostavlja, da svet sploh ne more zahtevati, da Nemčija sprejme take pogoje in ententa ni bila opravičena zahtevati kaj takega.

Kodanj, 21. maja. — Iz Berlina poročajo, da bo Nemčija odgovorila na pogoje zaveznikov v četrtek. Odgovor se bo vsekakor glasil, da Nemčija ne more sprejeti gospodarskih pogojev in da je Avstrija, kot njen zaveznik v vojni, ravno toliko odgovorna za povračilo storjene škode.

Pariz, 21. maja. — Poročilo se, da je nemška delegacija apelirala na zaveznike, da ji naj podaljšajo čas diskutiranja, ker da ne morejo podpisati pogodbe dokler je delegacija temeljito ne preučirajo, a čas za to je bil prekratk. Čas poteče jutri in morda bo do zaveznikov dovolili Nemcem še par dni, ako uvidijo, da je potrebno.

Zavezniki so vprašali švicarsko vlado, kakšno stališče ho vzela Švica v slučaju, če Nemčija zavrne pogoje in ko ententa razglasi popolno blokado. Zavezniki bi radi znali, bo li Švica na njihovo zahtevo blokirala Nemčijo od svoje strani.

Pariz, 21. maja. — Nemški delegatje so sinoči poslali deseto noto tajniku mirovne konference in danes predložijo popoln odgovor v splošnem na mirovne pogoje. Jutri (v četrtek) poteče določen čas za pismeno diskuzijo med Nemci in zavezniki in zadnji so izjavili, da čas ne bo podaljšan. Splošno mnenje v konferenčnih krogih je, da bodo Nemci podpisali.

Velika četvorica je večeraj odgovorila Nemcem na pritožbo glede odškodnine in v svojem odgovoru pravi, da Nemci ne morejo ločiti odškodnine od odgovornosti za vojno, čeprav nemško ljudstvo trdi, da ne more biti odgovorno za čine prejšnje kajzerjeve vlade.

Včeraj je bila objavljena točka pogodbe, ki določa, da mora biti pogodba ratificirana čimprej mogoče, kakor hitro jo podpisajo Nemčija in tri glavne zavezniške države. Vsa obvestila o ratifikaciji morajo biti poslana v Pariz; vlade zunaj Evrope obvestijo francosko vlado po svojih poselnikih v Parizu.

Vsi nemški protesti, pritožbe in sugestije bazirajo na Wilsonovih štirinajstih točkah.

Poročila v zadnjih štirindvajsetih urah se vjemajo, da bodo Nemci podpisali pogodbo “pod protestom” in izjavili pred vsem svetom, da so jim pogoji vsiljeni, kakor je kajzerjeva vlada vsilila Rusom mir v Brest-Litovsku. Nemški kolicianci upajo, da se papež potegne za Nemčijo za miljeje pogoje. Nadškof v Vratislavi je izjavil, da se “sveti oče trudi za to stvar.”

Omejena ženska volilna pravica v Franciji.

Pariz. — Nižja zbornica je sprejela zakon, ki dovoljuje ženam volilno pravico pri občinskih in okrožnih volitvah.

STAVKARJI V LAWRENCU SO ZMAGALI.

Lawrence, Mass. — Delavci v tukajšnjih tekstilnih tovarnah, ki so bili na štrajku petnajst tednov, so deloma zmagali. Družbe so jim povisale plačo za 15 odstotkov. Stavka je končana.

DELAVCI VLADAJO V WINNIPEGU, KANADA.

Stavkovni odbor kontrolira živila, kurivo, razsvetljavo, vodo in policojo.

“TO SE NI SOVJET.” PRAVIJO DELAVCI.

Winnipeg, Man., 21. maja. — Voditelji tukajšnje generalne stavke zanikajo, da so ustanovili krajevno sovjetsko vlado, toda položaj je sledeči:

Stavkovni odbor je pravi gospodar mesta. Pod njegovo kontrolo so vse življenjske potrebščine, kurivo, pitna voda, razsvetljava in mestna policoja. Odbor izdaja naredbe dnevno kot vrhovna politična in industrialna oblast.

Nekateri gostilne so odprte in nosijo napis: “Odprto z dovoljenjem stavkovnega odbora.” Pekarijam in mlekarjam je odbor dovolil, da smejo razvažati mleko in kruh. Policisti so v nadaljni službi z dovoljenjem odbora.

Stavkovni odbor je uveljavljal cenzuro za brzojavke, ki odhajajo iz mesta. Vsi časopisi so ustavljeni in odbor izdaja dnevni buletin o važnejših dogodkih.

Industrija v mestu popolnoma počiva že teden dni. Pošta je zaprta in poštne pošiljke leže v kupih na postajah nekaj milj zunaj mesta. Trgovski brzojavni urad je zaprt in sprejemajo se le vladne depeše in poročila o smrti. Ognjegasei so tudi na štrajku.

Voditelji stavke izjavljajo, da se jim pridruži kmalu delavstvo vse zapadne Kanade, ako ne bodo sprejete njihove zahteve. Delavske organizacije v Vancouverju, Calgaryju, Brandonu in v Victoriji so obvestile štrajkarje v Winnipegu, da so pripravljene za generalno stavko vsak čas.

Ernest Robinson, mestni svetovalec in tajnik delavskega sveta, je izjavil na shodu v soboto, ko je bilo zbranih 75.000 oseb, da bodo delavci zmagali, pa makar gre do tako daleč, da spremene gospodarski sistem. Štrajk je nastal, ko niso hotele tri jeklarke družbe priznati delavskega strokovnega sveta, toda stavkarji bodo zdaj povečali svoje zahteve.

Danes je prišel v Winnipeg delavski minister iz Ottawe z namenom, da posreduje med delavci in delodajalci.

Zakrajškova alera

V zadevi kazenske obravnave proti Kazimirju Zakrajšku in drugim, ki se je vršila na municipalni sodnji v Chicagu, Ill., v torek, 20. maja, v kateri je nastopila gospa Minka Aleš kot državna priča, je odvetnik za prosekucijo iz tehničnih razlogov predlagal, da se kriminalno postopanje in obravnava ustavi po proceduri — nolle prosequi.

Pravni zastopnik gospe Minke Aleš, kateri je nasprotna stranka v javnosti obdolžila, da je pod napačnimi pretevezami izvajala denar od ljudi, je izjavil, da se mu je zdelo umestno, da je storil ta korak iz razloga, ker časniki, ki je priobčil dotično obrekovanje, izhajajo v mestu New Yorku in ni bilo zadostnih prič, potem katerih bi se ta zločin mogel dokazati. Rev. Zakrajšku.

Iz rok kriminalnega sodišča preide stvar v roke civilnega sodišča. Torej stvar ni zaključena.

VREME.

Chicago in okolica: V četrtek deloma jasno in gorkejšje. Severozapadni vetrovi.

NAZADNJAKI PRITISKAJO NA WILSONA.

Interesi vsa kapitalističnega sveta delujejo za priznanje Kolčaka.

INTRIGE V AMERIKI.

Washington, D. C. — V naprednih političnih krogih govore, da so se nazadnjaki vsa sveta združili, da s spretnimi mahinacijami dosežejo priznanje Kolčakove vlade v Sibiriji od strani predsednika Wilsona.

Nazadnjaki se pri svojih mahinacijah poslužujejo najbolj umazanih sredstev in že mesec delajo, da bi bil Kolčakov režim priznan kot de facto vlada.

Skozi vse te mesece se je predsednik Wilson krepko zoperstavljal vsem mahinacijam teh mednarodnih nazadnjakov. Kajti jasno je bilo, da je večina ruskega ljudstva za sovjetsko vlado.

Nazadnjaki so prišli do prepričanja, da morajo nekaj storiti, da uničijo sovjetsko vlado, preden bo prekasno in si sovjetska vlada tako odpomore, da jo ne morejo zrušiti nazadnjaške sile.

Nazadnjaki se pripravljajo, da z najemniki napadejo Petrograd. Zadnje čase prihaja vedno več vesti v javnost, da se zbirajo na Finskem čete, ki so pripravljene marširati na Petrograd. To bi bil prvi krvavi akt v tej drami.

Ameriko so prosili, da se udeleži pohoda na Petrograd. Toda Amerika je odklonila. Predsednik ne mara postati zaveznik hetmana Skoropadskega, zadnjega gola orodja nemškega kajzerja. Predsednik ne želi, da bi se ameriški fantje bojevali ob strani razupitih belih stražarjev, ki jih je izvedel bivši nemški kajzer in opremil za finskega junkerja Mannerhelma.

Predsednik je nastopil vprav nasprotno. Odredil je, da se ameriške čete umaknejo iz Rusije v prihodnjem mesecu.

Nazadnjakom je vse to dobro znano in da napravijo močan pritisk, so izdelali peklenški načrt, da vplivajo na javno mnenje. Izdelati mislijo brzojavke, pravzaprav jih mislijo ponarediti, kot je svoječasnno Bismarek ponaredil znano emsko depešo, da ruski sovjetski biro v New Yorku vodi “boljševiške štrajke” v Ameriki. Na ta način upajo ustvariti javno mnenje proti ruski sovjetski vladi.

Dalje imajo nazadnjaki v načrtu, če zasedejo Petrograd, da skličejo za farsno ustavno skupščino. Obenem pa razglase, da imajo dosti živeža za vse, ki se jim pridružio in naskočijo sovjetsko vlado. Na ta način upajo nahujskati ljudske mase na sovjetsko vlado in jo pogaziti.

V Rusiji se hočejo nazadnjaki bojevati s podkupnino, v Ameriki pa hočejo trositi najgorostasnejše laži, ki napeljujejo vodo na njih mlin. Če se nazadnjakom posreči izvesti le del svojega programa, tedaj bo v Rusiji zopet prelito morje krvi, ljudstvo bo trpelo še hušji glad, kot ga trpi danes.

Nazadnjaki so pripravljani, da izvedejo svoj načrt, zato priporočamo čitateljem, da preudarno čitajo vse vesti, ki pridejo v javnost glede rešitve ruskega vprašanja, da ne bodo laži in ponarejanj jemali za čisto resnico. Vsi ruski nazadnjaki se zbirajo okoli Kolčaka, bivšega carskega admirala, ki nastopa zdaj v ovčjem oblačilu, da svet ne spozna njegove zgrabljivosti. Če je Kolčakov ideal nekdanjih ruskih knezov in velikih knezov, sploh vseh nazadnjakov, ki so se senčili v milosti nekdanjega carja, ne more biti ideal demokracije.

GENERAL PERSHING SE VRNE KMALU.

Washington, D. C. — Ameriški oficirji, ki prihajajo iz glavnega stana v Franciji v Washington, menijo, da se general Pershing vrne v Združene države v junliju.

2 DELAVSKO GIBANJE.

St. Paul, Minn. — Tukaj je zastavljalo že 1. maja nad tri tisoč tesarjev, ker so podjetniki zavrnili zahtevo po povišanju mezd.

Beaver, Pa. — Stavbinski podjetniki niso hoteli podpisati nove pogodbe s tesarstvom delavci. Posledica te podjetniške trgovske je bila, da so tesarstvi delavci prenehali z delom v Beaverjevi dolini.

Savannah, Ga. — Tukaj so zastavljali krojaški pomočniki, ki zahtevajo 75c na uro in osemurni delavnik. Po novi lestvici je odpravljen tudi delo od kosa.

Duluth, Minn. — Ko je odbor organizacije strojnih delavcev predložil zahtevo upravi Duluth Show Case kompanije, je dobil takle ošaben odgovor: "Strgajte svoje listke in delajte, če ne, se pa izgubite." Delavci so ostali seveda doma, da lahko uprava sama poskusi delati. Organizacija zahteva 70c na uro za izučene delavce, za vajence pa 40c, osemurni delavnik in priznanje organizacije.

Muskogee, Okla. — V Hartshornovem distriktu je zastavljalo tri sto osemdeset rudarjev, ker so njih življenja v nevarnosti. Rudarji izjavljajo, da je Choctaw Power and Light kompanija, ki oddaja rudnikom električno silo, nastavlja nezmožne elektrifikacije. Po "Washingtonski pogodbi" nimajo rudarji pravice vzporediti stavke, toda oni izjavljajo, da imajo pravico, da individualno pustijo delo, če vidijo, da njih življenja v nevarnosti.

Oakland, Cal. — San Francisco Terminal železniška družba, ki obratuje tukajšnje cestne železnice, je priznala razsodbo delavskega vojnega odbora. Prve tri mesece bodo prejeli motorni in sprevodniki po 43c na uro, prihodnjih devet mesecev po 46c, nadalje pa 48c. To velja za prvo divizijo. Na drugi diviziji bodo po prejeli 45, 48 in 50c.

Calgary, Can. — Kovinski delavci so se vrnili zmagovito na delo po enotedenski stavki. Odslej bodo delali le 44 ur v tednu. Mezda se uravnava do prvega junija in približno bo izplačan od prvega maja.

San Francisco, Cal. — Šivilje in krojači so izvajali 48 ur dela v tednu in praznik v soboto popoldne. Stavka je trajala pol dne.

San Diego, Cal. — Trinajst organizacij stavbinskih delavcev je organiziralo svoj svet. Upajo, da bo vladala odslej večja solidarnost med delavci.

New Haven, Conn. — Pekovski pomočniki in podjetniki so podpisali novo pogodbo, po kateri se poviša meza in dela le šest dni v tednu po osem in pol ur na dan.

Sacramento, Cal. — Zakon, ki določa, da ne smejo ženske delati več kot deset ur na dan, je bil predložen guberniju v podpis.

Winnipeg, Can. — V Winnipeg je dospela polleja na konju iz glavnega stana v Ottawi, da vzdržuje red, ker je izbruhnila splošna stavka. Odborniki strokovnih organizacij izjavljajo, da stavka trideset tisoč delavcev. Ko vstopijo brzojavni uslužbeni v stavko, bo mesto odrezano od zunanjega sveta. Mestni očetje se boje, da nastane pomanjkanje živila. Branjevalci pravijo, da so v mestu v skladu s veljavno zakonodajo, da bi preprečili živčevje v branjarje.

Robinson, tajnik štrajkovnega odbora, izjavlja, da so štrajkarji solidarni in da nimajo nobenih zvez z delodajalci.

Zastavljajo so ognjegasci, pa tudi peki. Kršne zaloge so skoraj pošli. Delavci v električni centrali so ustavili delo, pismoonoše so prenehali dostavljati pisma in druge poštnice reči, telefonirati ne more nihče, ker so telefonisti ostali doma. Na delu so ostali policaji in železničarji. Zveze z zunanjim svetom so mogoče le s pomočjo brzojav, toda brzojavna služba je zelo nerodna. Ko so apelirali na senatorja Robinsona, delavskega ministra, da naj pouka, je odgovoril, da ne more pomagati. Obrat na čestnih četrtih, ki je prenehala z delom, četrti, ki so tiskarski delavci prenehali z delom. Skrajno vse restavracije v mestu so zaprte. V stavki je prišlo do šestdeset delavskih strokovnih organizacij, o katerih go-

vore, da ne bo tako hitro poravnana. Vojni veterani, ki so se vrnili domov, so odobrili stavko. Delavci nimajo svojega dnevnika in štrajkovni odbor je sklenil, da izdaja dnevni buletin. Vodje stavke izjavljajo, če se napravi poizkus, da se zlomi stavka, tedaj bo poklicana na stavko tudi unija policajev. Tako je sedaj štrajkovna situacija, ki se pa lahko spremeni čez noč, če odnehajo podjetniki.

Regina, Sask. — Zapadne kanadske unije so odglasovale, da se združijo v eni uniji, ki bo poznana pod imenom "The One Big Union." Tako poroča osrednji delavski svet. Prihodnja konferenca, na kateri bodo pretresali korake za bodočnost, se vrši dne 4. junija.

VOJNI TROŠKI ZDRUŽENIH DRŽAV.

VSI TROŠKI ZNAŠAJO \$23,363,000,000.

Normalni izdatki vlade v enakem času bi znašali \$2,969,000,000.

Washington, D. C. — General March nannanja, da vojni troški znašajo okoli \$23,363,000,000. Normalni troški bi znašali v tem času \$2,969,000,000. Direktni vojni troški so preračunjeni na \$21,294,000,000, od katerih je šlo za armado \$14,000,000,000.

Šef generalnega štaba je izjavil, da so bili proračuni, ki jih je sestavil vojni departament za slučaj vpada sovražnih sil v Združene države, previsoki in vsled tega napačni.

Po tem proračunu se je imelo izkreati v šestnajstih dneh v Združenih državah 387,000 Nemcev, 404,000 Francozov, 180,000 Avstrijev in 238,000 Japoncev. Ta proračun je bil napravljen na podlagi, da transportna ladja napravi vožno semintje v tridesetih dneh, praksa je pa dokazala, da je treba pet in trideset dni, če je brzoplovna ladja. Tovorni parniki pa napravijo to pot v sedemdesetih dneh.

Po oficelnih poročilih vojnega departamenta je sedem in sedemdeset divizija najbolj daleč prodrla proti sovražniku v Franciji. Ta divizija je napredovala 71½ km. En kilometr znaša približno ¾ ene milje. Druga divizija (regularna) je prodrla naprej šestdeset km., dva in štirideset divizija pa pet in petdeset km. Na četrtem mestu je bila prva divizija.

General March je navedel vse divizije, ki so se udeležile bojev v Franciji, koliko so napredovale od postojank, ki so jih zasedle, ko so prišle na bojno črto.

PRIPRAVLJENA JE CELA-VRSTA NOVIH ZAKONSKIH PREDLOG.

Washington, 21. maja. — Polanska zbornica je danes sprejela resolucijo za žensko volilno pravico po triurni debati.

Washington, D. C. — Kongresni zbornici je predložena že cela vrsta zakonskih predlog, dasiravno je zasedanje šele pričelo. Kongresnik Sims iz Tennesseeja, ki je bil v zadnjem kongresu predsednik odbora za meddržavno trgovino, je predložil predlog, ki določa državno kontrolo nad železnicami do leta 1924.

Kongresnik Fitzgerald iz Massachusettsa je predložil predlog, ki daje vojnemu tajniku nalog, da takoj postavi na trg meso in zelenjavo, konzervirano v škattljah.

La Guardia, kongresnik iz New Yorka, je predlagal, da se takoj prekliče zakon proti špijonaži.

Kongresnik McArthur iz Oregona je predlagal, da se skliče dne 5. marca novi kongres vsaka štiri leta.

Proti linčanju je nastopil kongresnik Dyer. Po njegovi predlogi postane linčarski akt zvezni prestopke, in on kraj, v katerem je bil izvršen tak akt, plača \$5,000 do \$10,000 denarne globe. Ta denar se uporabi za svoje živce, ki so bili odvisni od njih podpore.

Kongresnik Knutson iz Minnesote je predlagal, da se ustanovi odbor za kolonizacijo. Predloga določa, da se v ta namen dovoli \$500,000. Denar naj se posodi od služenim vojakom in pomorščikom pod zelo ličeralnimi pogoji. Kongresnik Johnson iz Južne Dakote je nastopil proti vojnemu zakoniku. V svoji predlogi pripo-

roča radikalne spremembe. Tako predlog predloži v senatu senator Chamberlain iz Oregona.

Mondell, vodja republikancev, je predlagal, da se ustanove naselišča doslužnih vojakov v vsaki državi, v kateri se vojaki naseljujejo na javnih zemljiščih.

Kongresnik Moore iz Pennsylvanije je predlagal, da se prekliče davek na razkošne predmete.

Republikanski senatorji so obdržali konferenco, na kateri so glasovali, da se brzojavne naprave takoj vrnejo privatnim lastnikom.

ROPARJI OPLENILI DOM IN ZVEZALI GOSPODINJO.

Chicago, Ill. — Mrs. Muetoeze je bila sama doma, ko je nekdo po trkal na vrata. Ko je odprla vrata, je stala dvema neznanca na sproti, ki sta ji rekla, da ju je poslal njen soprog, ki je veletrgovec z opojnimi pijačami, da najdeta ključ njegovega avtomobila. Ko ju je Muetzeva pričela izpraševati, sta jo prisilila, da se je umaknila v stanovanje, onadva sta pa vstopila za njo. Komaj je bila v stanovanju, sta jo neznanca zvezala in ji zamašila usta, da ni mogla klicati na pomoč. "Če gane-te, vas ubijem," je rekel bandit. Bandita sta preiskala vso hišo in odnesla zlatino in dragulje, ki so bili vredni nad tisoč dolarjev.

VOJNI TAJNIK ZA SPLOŠNO VOJAŠKO IZVEŽBANJE.

Washington, D. C. — Vojni tajnik Baker je pojasnil, da je za splošno vojaško izvežbanje mladeničev. V holističnih krogih govore, da se predsednik Wilson strinja z njegovim načrtom. Po načrtu, ki ga ima vojni tajnik v mislih, ne bodo mladeniči poklicani v kasarne za eno leto ali več, ampak poduk bo akademičen in strokovni.

WILSON ZA DEMOKRATIZACIJO INDUSTRIJ.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Glavna stvar vseh reform v tem oziru mora biti pravo demokratiziranje industrij, temelječe na popolnem pripoznanju, da imajo delavci katerekoli vrste pravico sodelovanja pri odločitvah na kakšen organski način, to je da imajo besedo pri odločitvah, ki se tičejo njihovega blagostanja in vloge, katere igrajo v industrijskem svetu.

Kakšno pozitivno zakonodajstvo v tem pogledu bi bilo praktično. Kongres je že odprl pot eni reformi, katere mora biti splošna, ko je uvedel osemurni delavnik v vseh podjetjih, ki so v njegovem področju; skušal je preprečiti otroško delo in upam, da ga tudi prepreči.

Naredil je uslugo deželi tudi s tem, da je ustvaril sredstva za obrano in varstvo zdravja in življenja v nevarnih industrijah. Zdaj lahko pomaga pri težavnih nalogi da se ustvari nova oblika industrijske organizacije; to lahko stori s tem, da zbliža več posredovalnih in pomirjevalnih ter izravnujočih teles, ki eksistirajo kakor posledica dosedanjega zavojenega in napačnega vodstva industrij, a obenem naj kongres ustanovi nove zvezne organizacije, ki bodo z nasvetom in če informacijami služile kot izčiševalnica (clearing house) najboljšim poskušnjam in idejam v tej zadevi, o kateri morajo biti prepričani vsi misleči ljudje, da od nje zavisi bodoči razvoj človeške družbe.

V zvezi z ligo narodov se ustanovijo mednarodna posvetovalna in priporočevalna telesa, ki bodo delovala na tem polju, ali realiziranje dejanskih reform zavisi končno le od posameznih držav in od naprednih idej posameznikov, korporacij in društev.

Tako pravi Wilson v svoji poslanici. Wilson odprto priznava, da je dosedanja industrijska sistem v Ameriki zavožen in pod napačno upravo in on priporoča demokratiziranje industrij s tem, da se pripozna delavčev pravica sodelovanja pri upravi in kontroli industrij.

Prvi odmevi v kongresu so pa že pokazali, da sedanji kongres se ne bo oziral na Wilsonovo priporočilo. Neki republikanski senator je izjavil včeraj, da Wilsonovo "modrovanje o delavskem zakonodajstvu je političen strupen plin."

Nazadnjaki imajo večino v kongresu in sprejeli bodo le tista priporočila, ki jim ugajajo, to je predvsem, da vrnejo privatnim trustom nazaj železnice, telegraf, telefon in trgovske ladje.

Z ognjem in mečem.

Zgodovinski roman.

Polaki spisal Stenkwiesiewicz. — Poslovenil Podravski.

Nadaljevanje.

Toda kako mršav je bil videti mali vitez poleg vzrastlega in krepkega atamana! Navzoči so nekako nemirno zrl na široke prsi Kozaka, na krepke mišice na roki; bilo je videti, da se hoče mali petelinček buriti z močnim slepim jastrebo. Bohunove nosnice se razširijo, kakor bi že naprej kotele ovohati kri. Črni lasje so se mu vsipali na čelo, sablja mu je drgetala v roki. Upri je svoje oči v nasprotnika ter čakal povelja.

Volodijevski pogleda še sabljino ostrino, za viha si žolte brkice ter stopi na svoje mesto.

"Tu bo pravo mesarsko klanje!" zasepeta Selič Harlamp.

V tem trenutku pa zagromi nekoliko tresoč glas gospoda Zagloba:

"V imenu božjem, začnita!"

XII.

Sablji ste zažvižgali, ostrina je udarila ob ostrino. Nasprotnika nista vztrajala dolgo na enem mestu. Bohun je naletel s tako besnoto na Volodijevskega, da je ta bil prisiljen odskočiti; tudi priče so se morale umakniti. Bohun je mahal s sabljo tako urno, da navzoči niso mogli slediti z očmi njegovim udarcem. Zdelo se jim je, da je gospod Mihael popolnoma obkoljen z njimi kakor v nekakem začaranem krogu, iz katerega ga samo Bog še rešiti more. Udarci so se zbili v eden neprestan žvižg, da je kar veter pihal navzočim v lice. Bohuna je prevzela besnota, ki je še vedno naraščala; kakor piš je podil pred seboj Volodijevskega in mali vitez se je neprestano umikal in umikal ter se samo branil; stegnjena njegova desnica se skoro ni dvigala, samo pest se mu je neprestano sukala v polukrogu. Le odbijal je sabljine udarce, podstavljalje ostrino pod ostrino, časih zamahnil, pa se zopet branil in umikal. Uprši v Kozaka oči, bil je videti popolnoma miren; samo na licu so se mu prikazale rdeče maroge.

Gospod Zagloba zapre oči.

"Še se brani!" si misli.

"Še se brani!", šepeta Selič in Harlamp.

"Bohun ga je pritiral že do konca nasipa", omeni potihoma Kušelj.

Zagloba zopet odpre oči ter pogleda. Volodijevski je stal na koncu nasipa toda očitno še ni bil ranjen. Le rdečica na licu je postala živjeja in pot mu je obilneje stopal na čelo.

Sree Zaglobe se napolni z nado.

"Gospod Mihael je vendar borilec nad boreci", si misli; "a oni tam se utrudijo naposled."

Bohunovo lice je obledelo, pot mu je tekel raz čela; toda nasprotnikov upor je le še podžigal njegovo besnoto; beli zobje so mu zablistali izpod brk, prsi so začele težko hropsti.

Volodijevski ga ni spustil izpred oči ter se neprestano branil.

Naglo pa stopi, da je stopil z nasipa. Urno se prituhe; gledalec se je zdelo, da je padel; mej tem pa se samo sključi, nekoliko počepi ter se zakadi z vso silo v Kozakove prsi.

"Napada!" zakriči Zagloba.

"Da, napada!" ponove navzoči.

Res se začne Bohun umikati in mali vitez, izrjavši nasprotnikovo moč, ga napada tako živo, da so navzoči pridrževali sapo. Brž ko ne se je začel še le razgrevati; male njegove oči so živo svigale. Prituhoval se je, skakal po koncu, v trenutku preskočil na drugo stran ter takorekoč plesal okrog Bohuna, da je bil primoran, vrniti se na mesto.

"Oj večak je, večak!" zakliče Zagloba.

"Pogineš!" oglasi se naglo Bohun.

"Pogineš!" odvrne kakor odmev Volodijevski.

V tem trenutku je Kozak z umetnostjo, znano samo najizurjenjšim borilecem, predal naglo sabljo iz desne roke v levo, ter zadal nasprotniku tak udarec, da je Volodijevski, kakor od strele zadet, padel na tla.

"Jezus! Marija!" zakriči Zagloba.

Toda mali vitez je padel nalašč in Bohunova sablja je zažvižgala po zraku. Med tem pa urno plane po koncu kakor divji maček ter vseka malone z vso ostrino v odprte prsi Kozaka.

Bohun omahne, stopi korak nazaj ter mahne še enkrat s poslednjimi močmi. Gospod Volodijevski je lahko odbil udarec, pa udaril Bohuna še dvakrat po glavi. Sablja odleti iz rok atamanu, ki pade na obraz po pesku, ki je postal takoj rdeč od luže krvi.

Eljašenko, navzoč pri dvoboju, plane k atamanu.

Priče nekaj časa niso mogle spregovoriti besedice; molčal je tudi Volodijevski, ki je opirajoč se z obema rokama ob sabljo, težko dihal. Zagloba prvi pretrga molčanje.

"Gospod Mihael, pojdi sem v moje naročje!" zakliče ves ganjen.

Vsi navzoči ga obstopijo.

"Pravi hudir iz pekla ste!" reče Harlamp; "toda boril se bom vendar z vami, da ne boste rekli, da sem se zbal. Če bi imeli tudi mene tako pohrustati, vam že naprej čestitam!"

"Pomirita se raje, gospoda! Po pravici rečeno, nimata se za kaj boriti", reče Zagloba.

"Ne, to ni mogoče, ker gre za mojo čast, za katero rad položim svojo glavo."

"Meni ni mar za vašo glavo, raje se pomiriva", reče Volodijevski. Vsaj jaz vam niti nisem zahajal na pot, kakor si domišljujete. Zahaja pa vam nekdo drug, ne pa jaz."

"Kako to?"

"Moja častna beseda."

"Pomirita se torej!" prigovarjala sta oba Selič in Kušelj.

"Naj bo po vašem!" omeri Harlamp, razprostrčavi roke.

Volodijevski skoči k njemu in začela sta se poljubovati.

"Ni bilo lahko pobiti tega orjaka! Kako mojstrski je obračal sabljo!" rekel je Harlamp. "Nisem pričakoval, da se zna tako boriti!" omenil je Volodijevski, "kje se je neki naučil?"

Na to obrnejo svojo pozornost vsi na pesku ležečega atamana. Eljašenko ga je preobrnil na hrbet ter iskal na njem znakov življenja. Toda Bohunovega lica več ni bilo moči spoznati, ker ga je pokrivala zasedena kri, ki mu je obilno tekla iz ran. Tudi srca mu je bila vsa v krvi, toda še je živel. Brž ko ne se ga je lotil smrtni krč; noge so mu drgetale, prsti pa so grabili pesek, Zagloba ga pogleda ter mahne z roko.

"Dosti ima", reče. "Že se poslavlja z božjim svetom."

"Da, saj je že umrl", reče eden iz Seliških, pogledavši Bohuna.

Bil je hraber vitez", mrmra kimajoč z glavo Volodijevski.

"O vem, to vem", doda Zagloba.

Mej tem je Eljašenko hotel vzdigniti in odnesti nesrečnega atamana, toda ni mu bil kos, ker je bil slab in prileten človek. Kréma je bila oddajena kakih sto korakov, a Bohun je mogel vsaki trenutek umreti. Esani to videc se obrne k navzočim.

"Gospodje!" zakliče sklenivši roki, "radi Boga in svete Device vas prosim, pomagajte mi! Ne pustite, da bi umrl tukaj, kakor pes! Star sem, sam ne morem, ljudje so pa daleč..."

Plemiči se spogledajo. Bilo je videti, da je jezna na Bohuna že zginila iz njihovih srč.

Razume se, da ga ne smemo pustiti tukaj kakor psa", zamrmra Zagloba. "Če smo se borili z njim, ni za nas več kmet, marveč vojak, kateremu smo dolžni pomagati. Gospodje, kdo mi hoče pomagati, da ga odnesemo?"

"Jaz", odgovori Volodijevski.

"Pa ga nesite na mojem plašču, doda Harlamp.

Čez trenutek je ležal Bohun že na plašču, za konce primejo Zagloba, Volodijevski, Kušelj in Eljašenko, ter se napotijo, spremljani od Harlamp in Seliških, s počasnimi koraki proti kréma.

"Se je živ", omeni Zagloba; "glejte, še se giblje. Moj Bog, ko bi mi bil kdo rekel, da bom kedaj njegov pestun, da ga bom nosil, kakor ga nesem sedaj, pa bi si bil mislil, da se norčuje z menoj. Treba mu je zavezati rane. Nadejam se, da se na tem svetu več ne srečeva, naj me torej ohrani v blagem spominu vas in omeni!"

"Torej mislite, da gotovo umre?"

"Za njegovo življenje ne dam niti stare slamnatne metle. Bolje pa je tudi, da umre; vsaj ko bi se mu bilo posrečilo z Volodijevskim, gotovo bi ne bil ušel iz mojih rok. Veseli me pa, da je prišlo tako, saj že brez tega kriče za menoj, da brez usmiljenja koljem ljudi. Toda kaj mi je po četi, če se pa zaletavajo vame? ... Gospodu Dunčevskemu sem moral plačati pet sto cekinov kazni, a vi sami veste, da posestva v Rusiji ne do našajo sedaj nikakoršnih dohodkov."

"Resnica; saj so vas tam do dobrega ograbili..." reče Harlamp.

"Da, ograbili so nam, toda nadejam se, da nam sedaj zbor odloči kakše dohodke... Toda težak, je moglej! Pogledite znovi mu teče kri. Te cite naprej, gospod Harlamp v krémo. In naročite židu, naj pripravi testa in pajčevine. To sicer pokojniku desti ne bo pomagalo, vsekakor pa mi izvršimo našo krščansko dolžnost. Dosti lože mu bo umreti."

Harlamp zdirja naprej; ko so naposled prenesli Bohuna v sobo, jel mu je Zagloba z veliko izurjenostjo zavezovati rane. Vstavil je kri, zalepil rane, naposled pa obrnil se k Eljašenku:

"Ti, dedec, si sedaj tukaj nepotreben!" reče starec. "Odrini brzo v Zaborovo in prosí, da te spuste h kraljeviču in mu oddaš pismo. Tudi mu povej, kaj si vse videl, pa tako, kakor je v resnici bilo. Če se pa zlažeš—ukažem ti odsekati glavo. Pokloni se v mojem imenu tdi Hmelnickemu; saj me pozna in spoštuje. ... Mi pa oskrbimo mej tem tvojemu atamanu dostojen pogreb."

Pojdi in opravi svoje delo, toda pazi in ne potikaj se po stranskih potih, da te ne ubijejo poprej, predno bi se mogel opravičiti, kdo si. Zdrav ostani, z Bogom!"

"Dovolite mi gospodje, ostati dokler ne o-trpne."

"Odrini, pravim ti!" zarjove grozno Zagloba. Če pa ne, ukazal bom kmetom, da te posiloma odpeljejo v Zaborovo. ... Ne pozabi se pokloniti Hmelnickemu."

Eljašenko se pokloni do pasu ter otide. Zagloba pa se obrne k Harlampu in Seličema.

"Odpravil sem tega Kozaka, ker tukaj zanj ni več opravil; če ga tudi res kje potolčejo, vsaj nas radi tega dolžili ne bodo. Privrženci zaslavski in kanclerji vrečali bi na vse grlo, da so ljudje kneza vojvode posekali kozakašnega poslanca. Toda pametna glava si zna pomagati povsod. Ne damo pa se tem plevelnjakom ugnati v kozji rog. Tudi vi gospodje boste pričali, če bi bilo treba. Kako se je vse vršilo in kako je nas izval. Moram še naročiti tukajšnjemu županu, da ga pokopljejo. Tu ga ljudje ne poznajo, ter si bodo celo mislili, da je kak plemič ter ga še slovesno pokopljejo. Čas pa tudi je, da odrineo ter poročamo o tem knezu vojvodu."

Bohunovo hropenje pretrga Zaglobove besede.

"Oho! duša že zapuša telo", reče plemič. "Pa tudi mrači se že in v temi pojde na oni svet. Če naše ubožice res ni onečastil, daj mu Bor vačni mir in pokoj — amen! Pojdiva, gospod Mihael. ... Iz srca mu odpušcam vse krivde, dasi ravno je resnica, da sem mu jaz delal več ovir, nego on meni. Toda sedaj je konec. Ostanite zdravi gospodje. ... veseli me, da sem se seznanil s takimi vitezi. Ne pozabite sami priti za pričo, če bo potreba."

NOVICE IZ JU-GOSLAVIJE.

ZAKAJ SO FRANCOZI IZPRAZNILI ODESO.

Borbe Slovencev na Koroskem. — Iz Pariza se je že veliko poročalo o preprih med koroskimi Nemci in Slovenci ob demarkacijski črti. Kako so se ti nemiri pričeli, pa ni bilo še nič pojasnjeno. Poročano je že bilo prej, kako agresivno postopajo koroski Nemci v slovenskih pokrajinah na Koroskem in da so Slovenci vedno izpostavljeni raznim napadom od strani Nemcev. Isto se je prigodilo tudi v zadnjem času. O tem poroča "Slovenski Narod" od 19. februarja. On poroča, kako nasilno so postopali nemški nacionalisti pri zadnjih volitvah. Nemški nacionalisti so grozili Slovincem, da morajo voliti za nemške nacionalce. Kdor se je vpilal je bil izpostavljen vsakovrstnim preganjanjem, aretacijam in grozili so celo z visilicami. Ni čudo, da je marsikateri Slovenec podlegel, ter volil, da boe biti pod Nemško Avstrijo. Toda kljub vsem grožnjam in preganjanjem je nad 20.000 Slovencev vrnilo prazne glasovnice in nekateri pogumnejši so napisali na glasovnicah, da hočejo spadati pod Jugoslavijo.

Celovski nadškof je to vse mirno gledal. Misli je, ako ostane miren ter ne protestiram proti protipostavni agitaciji, da mogoče dobi onih 12 slovenskih župnikov, katere so sedaj prazne, ker so nemški nacionalisti pregnali s silo slovenske duhovnosti, ter jih nadomestili z nemškimi duhovniki. Pred tem volitvam ni niti eden koroski Nemec hotel govoriti slovenski jezik, toda za časa volitev so pa vsi znali, da so na ta način lažje vodili nesramno agitacijo med slovenskimi kmeti. Govorili so, da koroski Slovenci morajo glasovati za kršćanske socialne kandidate, ker sami niso postavili nobenih protikandidatov.

Slovenski narod piše nadalje, da bo že prišel dan obračuna in da se bo obračunalo tudi v škofiji palači v Celovcu.

Žalostna smrt je zadela mlado dekle v Veliki Nedelji na Štajerskem. Cilka Jelen, ki je doma iz Doberbrda ter se nahaja sedaj v Veliki Nedelji, je šla na polje. Tam sta bili tudi sestrini Ana in Marija Bratuša. Med delom sta se spri in Marija Bratuša je vrgla nož proti svoji sestri, zadela je pa Cilko Jelen v hrbet neposredno pod srcem ter ji prerežala glavno srčno žilo. Cilka se je takoj zgrudila ter čez par ur izdihnila svojo mlado dušo. Namesto da bi se po treh letih begunstva povrnila v Doberdob ter da bi bila v tolažbo svoji materi, je morala vsled krute usode v hladni grob.

Prepovedani shodi. — Kaka svoboda je v Jugoslaviji pod Pašičevo vladno nam priča sledeča vest, katera je došla iz Zagreba. — Časopis "Sloboda" jutranji list in "Novo vrijeme", večerni list, katerih prvi izhaja v Brodu in drugi v Vinkovcu poročata, da je vojno poveljstvo prepovedalo vsako zborovanje (skupščine). Tako se nam obeta svoboda. Govori se o svobodi, a v praksi vidimo pa, da smo v "okupiranih krajih", kjer imajo vse pravice vojne oblasti, civilne oblasti pa nobene. Čemu se to ne objavi javno, da bo ves svet vedel za to? Ali so civilne oblasti samo za dekoracijo?

Strahna nesreča se je zgodila na železniškem mostu v Mariboru. Štirje vojakovi so z glavnega kolodvorja šli, da si skrajšajo pot, čez most. Sredi mosta sta jih srečala križajoča se brzovlaka. Eden vojak je bil takoj ubit, enega je zmečkal do smrti, tretjega je vrgla lokomotiva čez most v Dravo in le četrti se je rešil ter pribežal nazaj na glavni kolodvor povedat, kaj se je zgodilo.

Novi denar v Jugoslaviji. — Iz Zagreba javljajo, da bodo uvedli v Jugoslaviji nov denar mesto sedanje avstrijske krone, katera je bila v veljavi skoro po celem Jugoslaviji. Nekateri so mnenja, da bi znižali vrednost krone tako nizko, da bi bile tri krone za en dinar. Razumno, da bo to vpropastilo hrvaške in slovenske kraje in radi tega svariijo belgradsko vladno nekateri merodajni faktorji, da naj ne stori tega koraka, ker s tem bi povzročila še večje nezadovoljstvo med narodom. Seveda možno je vse in to tudi.

Odesa, Rusija, 6. apr. — (Poročila L. E. Browne). Čast Francije je dobila velik udarec na bližnjem vzhodu, ko so francoske čete naglo izpraznile Odeso in končale vojno z boljševiki v južni Rusiji. General d'Anselme, poveljnik v Odesi, je zdaj v Carigradu s svojo odesko garnizijo; ostale francoske in grške čete, ki so bile v boju z boljševiki pri Kersonu in Nikolajevsku, beže proti Rumuniji skozi močvirja ob ustju reke Dnester. Boljševiki so navdušeni, "lojalni" Rusi pa, ki so podpirali Francoze, so poparjeni in čutili, da so zapuščeni od vseh ljudi. Ostalo prebivalstvo v Odesi se norčuje iz francoskega fiaska.

Prišli smo v Odeso dan poprej, ko je general d'Anselme razglasil, da bodo francoske in grške čete izpraznile Odeso in vso južno Rusijo. Med prebivalstvom v mestu, kolikor ni boljševskega, je nastala panika. Iskal sem pojasnila, zakaj so Francozi tako naglo odšli, toda dobil sem različne odgovore. Med francoskimi vojakovi se je raznesla vest, da je Clemenceaujeva vlada padla in da je nova vlada naklonjena boljševikom. General d'Anselme je javno zanikal vset, kljub temu so jo časopisi raznesli daleč naokoli. General sam je bil mnenja, da so vzroki v Parizu, ker ni hotela francoska zbornica dovoliti denarja za militaristične operacije v južni Rusiji in Ukrajini.

Ali razlogi so bili tudi v Odesi. Sovjetska armada je bila že okupirala Kerson in Nikolajevsk in se naglo bližala. Francozi, Grki in ruski prostovoljci niso mogli ustaviti sovjetskih čet, da bi pa general d'Anselm pustil mesto oblegati, je bilo nemogoče vsled sovražnega razpoloženja velikega dela prebivalcev. Vrhutega ni bilo med francoskimi vojakovi prave discipline niti želje po nadaljnjem bojevanju. Živil tudi ni bilo več dosti in boljševiki so odrezali mesto od vseh strani, izvzemi od morja, vsled česar ni bilo mogoče misliti na hitro dohavo živit.

Odesa ima približno en milijon prebivalcev in po mnenju francoskega štaba je med njimi 200.000 boljševikov, ki so komaj čakali svojih sodrugov. Med omenjenimi boljševiki je bilo okrog 15.000 oboroženih, ki so komaj čakali priložnosti, da planejo na Francoze in njihove ruske pristaše. Iz tega razloga ni general d'Anselm nikoli poskusil razorožiti odeskih boljševikov, ker se je bal njihove moči. Temu se ni čuditi. Tudi Nemci, ki so imeli v Odesi veliko večjo armado, se niso upali razorožiti domačih revolucionarjev.

Francoski militaristični oblasti so vedno povdarjali, da operacije v južni Rusiji niso težavne, ako je na razpolago dovolj vojaštva. Ali beseda "dovolj" je zelo kočljiva. Ko sem vprašal, koliko vojaštva bi bilo treba, da ga bo dovolj, je bil odgovor: Od 10.000 do 500.000 dobrih vojakov. General d'Anselme je prišel v Odeso z dvema francoskima divizijama, ki sta šteli 35.000 mož. Francoska vlada je zahtevala, da Grška tudi pošlje svoje čete in Grška je poslala eno divizijo, to je 15.000 mož. To je bilo vse.

V ostalem so se Francozi nanašali na ruske prostovoljce. Svet se še spominja, kako so se v januarju razne ruske skupine v Parizu pozivale zavezništvo, da naj pošljejo v Rusijo le gotove enote, ki bodo služile kot jedra, okrog katerih se bodo zgrnile velike armade lojalnih ruskih prostovoljcev, ki komaj čakajo, da jih pride ententa "odrešiti boljševizmu." Ruski caristi v Parizu so govorili, da je dovolj, če zavezništvo zasedejo le par ruskih mest in jih drže nakar bodo prihajali prostovoljci v dotična mesta.

Francozi so rek okupirali Odeso in njihovo jedro je tam čakalo na stotisoče "lojalnih" Rusov. Tam so našli 2000 mož pod poveljstvom generala Schwartzja, ki je mobiliziral to četo po odhodu boljševikov, ali med 2000 možmi je bilo 1800 starih carističnih častnikov in samo 200 navadnih vojakov. Prebivalstvo v zalednju Odesa se računa na 7.500.000 glav — in iz srede tega ogromnega števila ljudi in francoski poveljnik dobil komaj 2000 prostovoljcev!

Francoške čete so se polagoma manjšale. Veliko jih je bilo ubitih in ranjenih v bojih z boljševiki, druge je pokopala bolezen in mnogo je bilo poslanih domov za demobilizacijo. Ko je končno odhajal general d'Anselme iz Odesa, je imel še 1200 francoskih vojakov in 2500 Maročanov. Vojaki so natavnost odrekli vsako nadaljnjo prisostvovanje v bojih z boljševiki ne morda zaradi tega, ker so se našli boljševskih idej, temveč zato, ker so bili že siti vojne po dolgih štirih letih.

Na drugi strani imajo boljševiki od 80.000 do 120.000 dobro oboroženih in discipliniranih vojakov v okolišju Odesa; nekateri pravijo, da jih je celo 300.000 mož v južni Rusiji. Sovjetske čete se pomikajo skozi Ukrajino v lepem redu in so dobro založene z orožjem in strelivom ter častniki, ki so večinoma služili že v prejšnji ruski carski armadi, ki je bila razbita na kosce, ko je padla Kerenskijska vlada.

RUSKE SOVJETSKE ČETE V PROTIOFENZIVI.

Glavna sila rdeče armade je izzvala veliko bitko vzhodno od Volge.

SRBSKA VLADA JE PRIZNALA KOLČAKA.

London, 21. maja. — Brezlična brzovlaka Čičerina, komisarja zunanjih zadev v Moskvi, katero je poslal Bela Kunu v Budapešto, se glasi, da je Trocki prišel koncentrirati glavno silo sovjetske armade na vzhodni fronti in vzhodno od Volge je zabelela velika bitka s Kolčakovimi armadami. Čičerin priznava, da so se sovjetske čete umaknile zadnje čase na arhangelski, murmanski in darski fronti, dostavlja pa, da je zdaj v teku protiofenziva, ki je že v začetku uspešna.

Pariz, 21. maja. — Kolčak je poslal zastopnike v Belgrad in srbska vlada je sklenila poslati diplomatskega zastopnika v Omsk, kjer je sedež protiboljševske vlade.

Pariz, 21. maja. — A. F. Kerenski, načelnik bivše ruske vlade in sedem članov ruske ustavodajne skupščine, ki so člani "Pariške unije za prepoved Rusije", je podpisalo apel na demokracije vsega sveta, da pomagajo Rusiji iz sedanjega kaotičnega položaja. Kerenski predlaga, da se organizira komisija iz zastopnikov vseh držav in zastopnikov delavskih organizacij in odide v Rusijo, kjer naj pouči ljudstvo o ciljih omenjene unije in skuša zližati razne protiboljševske vlade.

Nemško-avstrijski mirovni delegat odstavljen.

Pariz. — Nemško-avstrijski delegat Schumacher se je v torek odpeljal nazaj na Dunaj. Schumacher je bil med vojno predsednik vojnega sodišča na Tirolskem, kjer je obsodil na smrt italijanskega poslanca Batista, kateri je bil dezertiral k Italijanom in pozneje je bil vjet od Avstrijeve.

Italijanski delegat je so protestiral, da bi bil Schumacher navzoč v St. Germainu kot mirovni delegat in pariški listi so ga nazvali "tirolskega rablja". Načelnik delegacije Renner, boječ se kakšnih sitnosti, je Schumacherja poslal domov.

Poljaki poročajo o zmagah v Galiciji.

Varšava, Poljska. — Poljski vojni stan poroča, da so Poljaki v svoji kampanji v Galiciji okupirali Drohobycz, Boryslav in Mikolajow in blizu Rozwadowa so prekorčili reko Dnester. Poljaki kontrolirajo železnico od Lvova do Nikolajowa. Ukrajinske čete so uničile v neredu.

Kitajci se obračajo proti ententi.

Peking. — Vsi kitajski plosi obsojajo zavezništvo vsled zaključka na mirovni konferenci, da Japonci dobi deželo Šantung. Kitajci pravijo, da so jih Angličani in Američani prodali Japoncem in da so se silno motili, ker so simpatizirali z zavezniki. Nasprotno politične stranke na severnem in južnem Kitajskem so se pričele združevati in organizirati proti Japoncem. V Šangaju, Tientsinu in Hankovu se je pojavil organiziran bojkot proti vsemu, kar je japonskega. Politične, trgovske in izobraževalne organizacije dnevno

bombardirajo vlado s spomenikami in resolucijami, da ne sme podpisati mirovne pogodbe. Japonci pa pravijo, da vse protijaponsko gibanje na Kitajskem izvira iz boljševiške propagande.

Solnograška se noče pokloniti Dunaju.

Dunaj. — Na Saleburškem se je ustanovila avtonomna vlada, ki prezira vlado Nemške Avstrije na Dunaju. Solnograška vlada je sprejela naredbo, s katero je prepovedala Dunajčanom bivanja v mejah svoje dežele in dalje je razglasila, da ne bo zamenjavala domačih poljskih pridelkov za živila iz tujezemstva, ki prihajajo na Dunaj. Solnograška vlada tudi noče odračunati centralni vladi na Dunaju iztirjanega davka.

BANDITA STA ODNESLA \$300.

Chicago, Ill. — Dva bandita sta ustavila voznika Carson Pirie Scott kompanije in mu odvzela \$200. Prihodnja žrtev je bil George Pitassi, voznik Hillmanove prodajalne. Odvzela sta mu \$100. Malo kasneje sta bandita naletela na detektivskega sarženta Mešana in Byrnasa. Bandita sta takoj odprla ogenj na detektiva, ki sta seveda nanj odgovorila. Izmenjavah je bila več strelav in bandita sta končno uskočila v neko stransko ulico in odnesla pete. Kasneje so našli avtomobil v neki garaži na Prairiejski cesti.

DOBRA ŠOLA.

San Antonio, Tex. — Okrajno sodišče je priznalo W. E. Kellarju petdeset tisoč dolarjev škodnine, ker so ga pavaljali v maju 1918 v Lulugu po smoli in kurjem perju. Odškodnino mora plačati enajst meščanov, ki so sodelovali pri tem brutalnem aktu. Obsodba je zanje dobra šola, ki jih mogoče spametuje, da prihodnje ne sodelujejo pri takih divjaških činih.

ŠEST TRANSPORTOV NA POTO V AMERIKO.

Washington, D. C. — Sem je došla vest, da je šest transportov zapustilo evropske pristane, na katerih so vkrcane ameriške čete. Parnik "Harrisburg" dospe v New York že 24. maja. Parnika "Imperator" in "Leviathan" pa priplujeta pred njim v Ameriko. Zadnji dospe v Ameriko parnik "Canada" in sicer dne 28. maja.

NAPRODAJ JE

zidana hiša, dve nadstropji, klet narejena iz cimenta, peč v kleti, katera greje vse poslopje, topla voda in kopališče, veliki jard s senčnim drevjem, na lepi ulici poleg cerkve in šole le en blok do poulične železnice, vse to se nahaja v veliki slovenski naselbini v mestu Milwaukee. Cena je \$4000. Takoj je za plačati le \$1200, drugo ostalo se pa plačuje na lahke obroke. Za nadaljša pojasnila se obrnite do lastnika osebno ali pa pismeno. Naslov hrani upravnistvo "Prosveta". Vzrok prodaje je bolezen. Ako katerega veseli naj piše na UPRAVNIŠTVO "Prosvete" po naslov oziroma vsa pisma se bodo poslala lastniku. (Maj 21-22-23)

Naročniki Pozor!

Znamenje (Maja 30-19)

pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da se vam lista ne vstavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, pišite nam dopisnico stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri njih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$4.00 in za pol leta pa \$2.00. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.40 in za celo leto \$2.80.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA", 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota.

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODESK.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PODPREDSEDNIK: Anton Hrašč, Box 140, Canonsburg, Pa.

TAJNIK: John Verderhar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BLAGAJNIK: Anton J. Terhovet, Box 1, Cicero, Ill.

UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODESK.

Jože Ambrožič, predsednik, Box 351, Canonsburg, Pa.

John Underwood, 408 Hay St., Springfield, Ill.

Martin Zelesnikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Joe Radich, Box 432, Smithton, Pa.

Frank Samrah, 3800 Frosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODESK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZVODNO OKROŽJE: Rudolf Pletersch, Box 438, Bridgeville, Pa.

Antoni Radich, Box 73, Wick Haven, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Suler, Box 104, Gross, Kans., za jugoslad.

Leo Kukar, Box 246, Gilbert, Minn., za severoslad.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 14815 Hale Ave., Collinwood, Ohio.

Jože Ambrožič, 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

Joe Kalon, 6101 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Canjar, Jože Ambrožič in Matt Petrovič.

ZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Tréelj, Box 181, Lawrence, Pa.

Joško Oven, 242 Engelwood, Detroit, Mich.

Joe Shuk, 1101 E. 63. St., Cleveland, Ohio.

Mary Udevič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 8202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETA": Jože Zavertnik.

POZOR! — Vse denarne poljizave in stvari, ki so tičeje gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh, naj se pošljejo na naslov: John Verderhar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse soderve bolniške podpore naj se pošljejo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka v gl. uradu.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo M. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, z gl. naslov na njegov.

Vsi prišli na gl. porotni odesk se naj pošljejo na naslov: Jože Ambrožič, Box 351, Canonsburg, Pa.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošljejo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Canjarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglašila, naročila in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošljejo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojakom se priporoča

JOHN NEMETH STATE BANK

1597-2nd Ave., New York,

Corner 2nd Ave. in 83. ulica.

Pošljamo denar v staro domovino in odpravljamo potnike za v staro domovino.

Pišite na za vsa pojasnila. Naznanite nam kedar in s katerim vlakom pridete v New York, da vas lahko naš človek počaka na postaji (Dipi).

Ne pozabite našega naslova:

JOHN NEMETH STATE BANK

1597 — 2nd Ave., Corner 2. Ave. in 83. ulica, New York, N. Y.

POZOR KROJAČI!

Potrebujem dobrega izučenega krojača, kateri je pri volji takoj nastopiti delo. Dobra plača. Stalno delo jamčim, pridite osebno ali pa mi pišite. Joseph Komatar, Ely, Minn. (Maj 22-23-24-26).

ŽENITNA PONUDBA.

Vdovec star 26 let s tremi otroki, najmlajši je star 2 in najstarejši pa 6 let, se želi seznaniti v svrhu ženitve z napredno mlado Slovenko ali Hrvatico v starosti od 20 do 30 let. Pisma in če je le mogoče tudi slike pošiljajte na sledeči naslov: (Na zahtevo vrnem vsa pisma in slike). P. S., P. O. Box 78, Luzerne Mines, Pa. (Maj 21-22-23)

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjate z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebe in po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Hermine, Pa.

Sedaj lahko pošljete denar s polnim jamstvom v Avstrijo, Beeno, Dalmacijo in Slavonijo.

100 KRON ZA \$8.00

po kilogramu stane \$2.50 več.

PAROBRODI ZA EVROPO:

Maja 24 Rochambeau	\$60.00
Maja 26 Hudson	60.00
Maja 28 Noordam	85.00
Maja 31 La Touraine	\$60.00
Maja 31 Saxonia	60.00
Junij 4 La Lorraine	60.00

U. S. vojni davek za 3 razred listek je \$5.00, za 2 razred listek pa \$6.00.

Pišite za pojasnila in pošljite denar na:

EMIL KISS, Bankir,

133 Second Ave., Vogel 8th Street, New York, N. Y.

Ustanovljena leta 1898.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta in \$1.00 za tri mesece; Chicago \$5.50 na leto, \$2.75 za pol leta, \$1.40 za tri mesece, in za inozemstvo \$7.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2667 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$4 per year; Chicago \$5.50, and foreign countries \$7.00 per year.

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 30-19) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

TRGOVSKA MORNARICA.

Združene države so zgradile ogromno trgovsko brodovje, da je bilo mogoče zanesljivo ugnati nemške poplavljače. Te ladje je plačalo ameriško ljudstvo. Ko so pričeli graditi ladje, so vsi veliki dnevniki navdušeno pisali, da bodo Združene države po končani vojni lastovale največje trgovsko brodovje na svetu, ki bo razširilo ameriško trgovino v najbolj oddaljene kraje. Komaj je bilo podpisano premirje, se je ohladilo navdušenje v velikih dnevnikih za državno trgovsko mornarico. Listi so kar čez noč spremenili svoje prepričanje. Če so prejnjši dan pisali, da morajo Združene države imeti največje državno trgovsko brodovje, so drugi dan priporočali, da je treba te ladje prodati privatnim parobrodniškim družbam in podjetnikom. Rekli so, da se za državo ne izplača obratovati svojega brodovja, izguba bi bila prevelika in plačati bi jo moralo ameriško ljudstvo. Kdo je gospodom urednikom povedal, ali če jih čez noč razsvetlil sv. Duh, da bodo Združene države imele izgubo, če trgovsko brodovje ostane državna lastnina, niso gospodje povedali. Ampak trdili so, izguba bo in to še trdijo danes.

Ali stvar je v resnici tale. Če se izplača privatnim podjetnikom obratovati ladje na morju, zakaj bi se ne izplačalo državi?

Privatni podjetniki bi radi kupili ladje po ceni, za katere je ameriško ljudstvo dalo v okrogli vsoti okoli ene milijarde dolarjev. Te ladje bi zdaj radi privatni interesi dobili za polovično ceno, kasneje bi jih pa prodali mogoče še tujim privatnim interesom z lepim dobičkom. Kajti nihče ne more prisiliti privatnih podjetnikov, da ne smejo prodati, kar so kupili.

Ljudstvo se ne strinja, da bi ladje, ki so bile zgrajene z ljudskim denarjem, prišle v roke privatnim interesom in pravi, če so Združene države lahko zgradile trgovsko brodovje, ko je bila sila največja, ga bodo znale tudi obratovati v mirnem času. Privatni interesi naj si nikar ne belijo radi tega glave, ker je obratovanje trgovskega brodovja stvar vlade.

Organizacija in druge delavske strokovne organizacije so se izrekle, da ladje ostanejo državna lastnina in da jih obratuje vlada.

"Pustite male k meni..." — Tovarnarji v Severni Karolini tudi govore, pustite male k nam, toda ne radi tega, ker je njih nebeško kraljestvo, ampak da bodo delali za nas in da bomo imeli od njih dela profit.

Ti gospodje so tudi gluhi za besede, ki jih je nedavno spregovoril predsednik zvezne obrtne komisije: "Drugi dolg, krvni dolg, ki ga dolgujemo milijonom naših mladih vojakov in njih ženam, se mora plačati na ta način — tako daleč kot se sliši naš glas — da napravimo svet varen za demokracijo, kar pomeni varen za človeške pravice, da vsak otrok pride v dobrih razmerah na svet, da je dobro hranjen in oblečen in da ima pravico do dobrih življenjskih razmer."

Vsi taki nauki in besede zaležejo pri tovarnarjih v Severni Karolini toliko, kakor če bi kdo metal bob ob steno.

"Tempora mutantur..." — Dokler so na Kitajskem deklice nosile majhne čevlje, da so se navadile delati majhne korake, smo tje pošiljali misijonarje, da so Kitajcem pripovedovali, da so taki čevlji prava muka zanje in zdravju škodljivi.

Zdaj nosijo pri nas ženske ozka krila, da stopajo, kakor da bi imele zvezane noge. Mogoče prično zdaj Kitajci pošiljati svoje misijonarje v Ameriko, da nam povedo, da so taka krila prava muka za ženske in tudi nevarna, ker omejujejo njih gibanja.

Kako se lahko najboljše spominjamo padlih junakov? — Najlepši spomenik postavimo padlim vojakom, če vsak vojak, ki je odpuščen iz armade, dobi delo in mu ni treba beračiti za delo od tovarne do tovarne, ali ga pa odkloniti radi nizke mezde.

Katera vest je resnična? — Kadar čitatelj neha čitati vesti o evropskih dogodkih, ne ve, katera vest je resnična: prva, srednja ali zadnja, ker pobijajo druga drugo.

Zakaj je prišla revolucija v Evropi?

Piše Paul Wallace Hanna.
(Dalje.)

To je industrija, stebel moderne družbe. In to stvar — industrija — so države predzrile se konšpirirati v vojno službo, mobilizirali so jo, vtaknili v uniformo in pogladi na bojišče. V prejšnjih časih so imele države svoje armade, arzenale in par pogodbenikov, ki so zanje vojevali vojne. Od leta 1914 do 1918 je pa vojevala vojna vsa Evropa in vse, kar ima Evropa.

Šest mesecev je preteklo, odkar je vojna končana in Evropa je še mobilizirana. Armade in industrije so še vedno v uniformi. Velike vojne je bilo konec meseca novembra 1918, toda v februarju 1919 so delavci in delavke v francoskih municijskih tovarnah še vedno izdelovale municije. Vlada jim ne more dati drugega dela, na ceste se jih ne upa postaviti in zato rajše zapravlja nove milijone in producira municije, in kakor izgleda, bodo municijske tovarne v obratu še več mesecev. Na Angleškem, Francoskem in v Italiji se zdi vladam pametnejše, če najemljejo nova posojila in podpirajo vojake v uniformi, kakor da bi jih izpuštile v divjo puščavo miru.

Vojna je postala normalna stvar v Evropi. Bila je stvar, kateri so bili postreženi vsi narodi, vsi žene in vse bogastvo.

Mir je prišel — toda ne kot blagoslov, ampak kot nesreča, velika kriza, ki je vrгла ljudstva v konfuznost, podrla vlade in prestole in ki še vedno otrasa ves evropski kontinent do skrajnosti.

II.

Obskurni preroki so še med vojno napovedovali revolucijo v Evropi kakor hitro bo končana vojna. Tega pa niso mogli razumeti tudi tisti, ki so bolj "odprti glav"; ni jim šlo v glavo, da bi pisalke miru potresle vlade, ki so s tako silo vodile brezprimerno vojskovanje.

Politični stolpi so se stali pokoncu v entitnih državah in žurnalisti v Parizu so se dobro imeli. Državniki so bili hvaležni časnikarjem in vlade so jih odpremile na mehkih avtomobilskih sedežih na obisk bivših bojišč in vozili so se komfortno od mesta do mesta in ko so obiskali končno tudi Vatikan, jim je papež dal svoj blagoslov. Ali so mogli navdušeni in dobro postreženi reporterji sumničati, da niso že takrat bili njihovi gostitelji popolno gospodarji narodov in drugih stvari v Evropi?

V Parizu so lahko videli, kako so delavci v enem dnevu ustavili ves promet na pouličnih in podulčnih železnicah, ko so zahtevali en frank povznanja plače, ali niti to dejstvo jim ni odprlo oči, da se delavske mase bolj zanimajo za svoje gnotno stanje, kakor pa za nove meje in kdo da dobi nemške kolonije.

Skratka: Evropa je v začetku miru zahtevala dela in kruha, toda diplomatije so ji ponudili nov zemljevid.

Kakšen pa je ta zemljevid? Sveta listina političarjev, simbol sovražstva med narodi in raztrgan obrazec, r. ad katerega si ministrski predsedniki še danes napenjajo možgane in kr. marijo napram ravno takšni povodnji, kakršna je pred štirimi leti zalila svet. Medtem ko industrija počiva in ko naraščajo državni dolgovi kot najvišje gore, sedi diplomatija v Parizu že pet mesecev in gleda na zemljevid novih dežel.

Iz vseh krajev Evrope so prihajale monotonične vesti, da ljudje stradajo in da so vlade prešle, da bi preprečile razširjanje lakote. V januarju so poročali zastopniki ameriške mirovne komisije, da so Nemci že takrat konzumirali marnično in aprilske zalogo živil. Iz drugih virov je bilo znano, da se ljudske mase od Češke do Dardanel žive le ob drobtincah. Ropi in tatvine so evetele povsod in roparske tolpe so pomnožili bivši vojaki, ki niso marali živi pod zemljo, ker niso hoteli polagoma umirati v puščavi brezposelnosti in ker so se bili privadili rabi orožja in "legalnemu ropanju" v dolgoletni vojaški službi na frontah. Stari zakopi v gozdovih francoske zapadne fronte so postali gnezda tatvinskih družb, katerim so se pridružili tudi eks-junaki, ki so spoznali, da je v banditstvu več

kruha, kot pa v dobrem državljanstvu.

V Pariz je prišla novica, da so v Bosni zopet oživil trgi za prodajanje deklet in da so grška dekleta tako poceni, kakor po požaru skaženo blago. Matere na Poljskem so skrile trupela svojih mrtvih otrok samo zato, da so prejemale še nekaj denarj kruha na njihove listke, dokler niso oblasti izvedele, da niso več živi. Francoska vlada je prodajala moko ljudstvu za eno tretjino kupne cene samo zato, da bo masa potolažena, toda masa je vzletemu preklinjala, ker ni moka redno prihajala na trg.

Vprašali boste, kako je mogla diplomatija v Parizu, skupina inteligentnih državnikov, ignorirati vsa ta znamenja katastrofe, zakaj se je zaprla za debelo zidovje na nasipu reke Sene in se oglašila le zdajpazdaj v javnosti s kakšno izjavo o Karolinških otokih ali o stališču Padrewskega? Pojasniti hočem, da družega kakor ignorirati vse to niso mogli storiti.

Vojna, ki je bila končana v novembru 1918, je bila nacionalistična vojna in mir, ki ima slediti, mora biti nacionalističen mir. V strašnih štirih letih je držal nacionalizem človeštvo za goltanec in zasul ves prostor med zemljo in nebom s krikom opravičbe. Kanon, prižnica in potiskani papir je sodeloval v grmečem povdajanju, da "ima vsak narod pravico do svoje suverenosti, obstanka in vlade, kateri si sam izvoli". Nikdar v zgodovini človeštva se ni tako naglaševala nobena doktrina, kakor se je ravno ta. Bog je bil zavil v "našo zastavo" in zunaj te zastave je bilo vse obsojeno na smrt.

To je bila doktrina zmagovalcev in premagancev — ali nikomur ni bila tako sveta, kakor tistim, ki so se bojevali od daleč, doma, na varnem. Oni niso mogli videti, da se je nacionalizem vsled samega prizadevanja tako napel, da je dobil zavozlanje črev in prišel je pokati. Izrastke prenapetega nacionalizma so označili za "anarhijo" in poklekali so bili ječarji, da nataknejo železen jopič. Pichon, francoski minister zunanjih zadev, je govoril o "sanitarnem kordonu" bajonetov, ki se imajo vreči okrog boljševiške Rusije.

Nacionalizem je zmagal v vojni in njegovi pristaki so se zbrali v Parizu s trdnim namenom, da vsaka separatna suverenost izreže funte mesa za svojo ekspanzijo. Edino Amerika je prišla na konferenco z izjavo, da misli o diti s praznimi rokami in vsled tega je grozila postati sentimentalna nepotrebnost, dokler se ni rodila liga narodov, v kateri je povita nova "sveta alijanca" proti rebeljonu.

Rekli so, da je mir podložen diplomatom v Parizu. Kje je dokaz? Poljska, Ukrajina in Čehoslovakija — nove suverenosti, ki jih je porodila vojna — so se smejale veselam v Parizu, ki so poveljevale, da morajo utihniti kanoni. Pomagalo je toliko, kakor da bi zapovedal morskemu sonu, da ne sme več žreti manjših rib. Suverena Poljska se je hitro zavedla, da ne more eksistirati brez premogokopov in brez izhodnice do morja; suverena Ukrajina se je odločila, da mora imeti Lvov in "varno mejo" in tega se zdaj drži kakor dete miterinih prsi; suverena Čehoslovakija je postala samostojna na temelju samoodločevanja, toda njena vlada je poslala čete, da anektirajo Poljake in Madžare in apelirala je na avtorja štirinajstih točk za opravičbo svoje akcije. (Nadaljevanje).

SLIKA IZ DANAŠNJE DRUŽBE

Chicago, Ill. — Mrs. Eva Weinberg prosi, da se nekdo usmili nje ne šest mesecev stare hčerke in jo vzame za svojo, da gre lahko delati. Weinbergova ima še eno dete, ki je staro 21 mesecev. Njen soprog, ki je star 24 let, je pobegnil in jo zapustil. To se je zgodilo dva meseca pred rojstvom zadnjega deteta. Od tega časa je živela od miloščine. Vsaki dan se dogodi na stotine takih slučajev, mimo katerih gre človeška družba, ne da bi jim posvetila kakšno pažnjo.

OFICIR IN PLAČA ZA DELAVCE STA IZGINILA.

Baltimore, Md. — Plača za delavce v Camp Holabirdu je izginila in z njo lajtnant Harry J. Breaker, ki je imela delavce.

Dopisi.

Johnstown, Pa. — Delavske razmere v ti okolici so zelo slabe. Vseposod se vidi trume brezposelnih delavcev, dasiravno meščanski listi opisujejo v dolgočasnih člankih o bodoči prosperiteti, kako se kupičijo naročila in da se je istih že toliko nabralo, da družbe dvomijo, da jih bodo sploh mogle izgotoviti v določenem času, itd. Tako pisarjenje velemeščanskih listov je že stara reč, kajti za tem tiči želja, dobiti še več brezposelnih delavcev v ta kraj, ker potem si družbe lahko zbirajo poljubno delavce, katerim potem lahko diktirajo svojevoljno plačo. Poleg tega jim pa služi brezposelnost kot orožje proti organiziranemu delavstvu. Radi tega ne svetujem nikomur, da bi sem prišel za delom, dokler se razmere ne zboljšajo.

V društvenem življenju v naselbinah še precej dobro napredujemo, kar se je zahvaliti vzajemnosti posameznih društev. Iste delujejo sporazumno kot samo eno. V sled tega je opaziti tudi več napredka kot kedaj prej. V naselbini Moxham so se združila vsa društva ter sklenila, da si zgradijo svoj "Narodni dom. Društvo Triglav, št. 82 SNP, katero je že prej lastno plačano lastno dvorano, je stopilo v zvezo z društvom "Pomočnik", št. 2. SDPP ter z novoustanovljenim pevskim društvom "Jugoslavija" in Moxham godbo. Vsa ta društva so se obvezala prevzeti vsako en del stroškov za prenovitev in razširjanje starega poslopja. Po načrtu bodo to novo poslopje eno izmed največjih in najlepših poslopj v takozvanem Lora in Borough. Dom bo imel prostorno dvorano in prvem nadstropju, v kateri bo primeren gledališki oder, v priležju bodete dve manjše sobe za razne društvene seje, kuhinja ter gostilniška soba. Vse delo je prevzel naš rojak, stavebeni podjetnik mr. Jos. Glavač, ki je v vsi okolici znan, kot strokovnjak. Delavci vposleni pri gradnji poslopja so večinoma sami člani prizadetih društev. Proračun za prenovitev poslopja znaša \$4000.

V zadnjem času se je sprožila tudi misel, da bi se ustanovila podružnica konsumnega društva. Kako velikega pomena bi bilo to za našo naselbino, si lahko vsako sam predstavlja. Mesto, da bi znašali bogastvo tujim trgovcem, kateri so večinoma obogateli z našimi žulji in nimajo za nas niti prijaznega pogleda, bi imeli člani tega konsumnega društva ves dobiček in poleg tega bi bil močan jez proti vedno naraščajoči draginji raznih življenjskih potrebščin.

Ustanovitev podružnice konsumnega društva po naših bližnjih naselbinah bi bil največji uspeh, katerega bi imeli delavci. Kajti čim več prometa bi bilo, tem večja bi bila moč odbrati nizke cene. Kajti malo podjetje ne more naročati cele železniške vozeve raznega blaga, kar bi bilo veliko ceneje, kot pa naročati blago pri raznih lokalnih veletrgovinah, katere so prave pijavke, zlasti tu v Johnstownu. Ko bi se pričelo gibanje, da bi si rojaki ustanovili svoje podružnice pod sedanjim poslovnico Conemaughske zadruge n. pr. v Moxham, Cambria, Dunlo, Lloydell, South Fork in drugih, bi si lahko omislili svojo lastno veletrgovino, katera bi zalagala druge podružnice. Potem te centrale bi se lahko blago kupovalo naravnost od fermerjev in drugih producentov, radi česar bi bilo veliko ceneje. Kajti blago, katero sedaj kupujemo, gre navadno skozi roke štirih ali večih petih prekupevalcev, katerih vsak hoče imeti masten dobiček.

Slovenci v Bon Air, dasiravno jih je malo število, so sli omislili svojo podružnico in kot se čuje, je ista pričela že poslovati. ALI NAJ MI NA MOXHAM IN OKOLICI SPIMO? Rojaki, čas je, da se pričenmo zanimati tudi mi in radi tega pozivljamo, da se skliče sestanek, vseh, kateri imajo le količjak dobre volje ter si tudi mi ustanovimo podružnico konsumnega društva. Delnice konsumnega društva bi stale po \$20.— Da bi se cel načrt uresničil, bi bilo potreba okrog \$2000. Ta vsota je primeroma majhna za število tu živčih slovenskih družin, katerih je okrog sto. Le resne volje je treba, pa bo šlo.

Radi tega bi bil zelo potreben sestanek, na katerem bi se o tem podrobneje dogovorili ter sklenili, kaj definitivnega. Vsak lahko premisli, koliko koristnega bi imeli od konsumne prodajalne in bi ne bili več izkoriščani od privatnih trgovcev, kateri vedno gledajo samo za velik dobiček. — Rojaki, na delo in uspeh nam je gotov. Andrej Vidrih.

Arona, Pa. — Kar se tiče delavskih razmer v tukajšnji naselbini so iste, kot so po drugih naselbinah. Premogokopi obratujejo po tri do štiri dni na teden. Zaslužek je pa ravno tolik, da je preveč za umreti, pa premalo za živeti.

Glede društev smo še precej dobro preskrbljeni. V tukajšnji naselbini imamo dva poodporna društva, da se lahko vsako zavaruje za slučaj nesreče.

Glede drugih stvari pa ne moremo napredovati, ker ni potrebe sloge med nami. Vsakdo hoče imeti prvo besedo.

Isto je tudi v tukajšnji naselbini, kakor drugje, ker je preveč voditeljev, ko vsakdo vleče na svojo stran. Tukaj je nek rojak, ki hoče, da bi njega vsi poslušali, za mnenja drugih pa ne vpraša. Pri vsem tem je pa samo kričati, in pozitivnega dela ne napravi ničesar. S tem se ne napravi ničesar, ako se samo kriči, čez jam sem to in to, jaz spadam k ti stranki, itd. Bolj pametno bi bilo, ako bi sklical kak shod in na tem pojasnil vso stvar ne pa samo kričal okrog. S kričanjem ne napravi ničesar.

Poročevalec.

Chicago, Ill. — Tem potom se v imenu pevskega in tamburaškega društva "Lira" najuljudnejše zahvaljujem vsem udeležencem zadnjega pevskega koncerta, katerega je priredilo imenovano društvo 4. maja t. l. za tako obilen obisk. Posebno hvalo moram še izreči pevskim društvom "Sava" iz Chicago, Ill. in "Slovani" iz West Pullmana, Ill., za sodelovanje na tem koncertu ki so nam na ta način pripomogli do tako lepega uspeha v gnotnem kakor tudi moralnem oziru.

Iskrena hvala tudi g. Peter Ahačiču za njegov izborn orkester. Tajnik.

Čehoslovski delavci in Čehoslovška armada v Rusiji.

Piše Charles Kolarik.

Čehoslovski delavci v Ameriki, organizirani v Čehoslovškem delavskem svetu, so v mnogih resolucijah, ki so bile sprejete na številnih javnih shodih, izrazili svojo nezadovoljnost napram porabi čehoslovških čet v Rusiji proti ruski sovjetski republiki in neštetočkrat se je zahtevali, da se imenovane čete pošljejo domov, kamor spadajo po končani vojni.

Delavci se ne dajo več slepiti od raznih častnikov in poslancev, ki potujejo od mesta do mesta za namenom, da "pojasnijo" misijo čehoslovške armade v Rusiji. Vsa njihova "pojasnila" temelje na pobarvanih poročilih, ki so že več kot prozorna.

Zdaj je pa prišla vest, da se dramijo vojaki čehoslovške armade v Rusiji sami in spoznavajo, kakšno žalostno vlogo igrajo v veliki drami ruske revolucije: spoznavajo namreč, da so golo orodje francoskih in angleških kapitalistov.

Čitamo namreč, da je član čehoslovške armade v Rusiji, Frank Sifter, ki je pred vojno študiral pravo, odkril v intervjuju z zastopnikom čehoslovškega tiskovnega biroja, mnogo grenkih resnic, ki so sicer že znane našim čitateljem, toda predstavniki čehoslovških patrijotov in kapitalistični listi jih pa še danes trdovratno tajijo.

Veseli nas, da je končno odkriti resnica ali vsaj del resnice. Zakaj pa ne pride na dan tudi resnica o brutalnih umorih, ki jih počenjajo Kolčakovi krvniki v Sibiriji? V naših kapitalističnih dnevnikih še nismo čitali obsojanja teh brutalnosti; dalje še nismo čitali v naših listih, da je Kolčakova vlada vse nekaj drugega kakor demokratična in da je veliko slabša kot takozvano "tiranstvo" boljševikov.

Omenjeni čehoslovski vojak je izjavil v intervjuju, da Kolčakovi elementi predstavljajo komaj pet odstotkov sibirskega prebivalstva, a mi smo prepričani, da je še to število veliko previsoko.